

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПУ
БЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Декан
доц. А. В. Стасин
«30» серпня 2021 р.**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія управління

галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування

спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

Освітня програма: Управління персоналом в органах публічної влади та
бізнес - структурах

освітній ступінь: бакалавр

ЛЬВІВ 2021

**Програма навчальної дисципліни «Психологія управління» д
ля студентів за галуззю знань : 28 Публічне управління та адміністрування.
Спеціальності: 281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма: Управління персоналом в органах публічної влади та бізнес -
структурах**

освітнього ступеня бакалавр

«30» серпня 2021 року – 8 с.

**Розробники: Пак Н. Т. к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та публічного
управління,**

**Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри економіки та публічного
управління**

Протокол № 1 від «30» серпня 2021р.

Завідувач кафедри _____ Капленко Г. В.

**Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та
бізнесу**

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні закономірності управлінської діяльності: знання психологічних особливостей людей, їх взаємодії, закономірностей функціонування соціальної організації, сучасних засобів стимулювання працівників, психологічних стосунків та поведінки людей в організації, традиційні соціально-психологічні явища (соціально-психологічний клімат, спілкування та ін.).

Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія управління» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з психологічними особливостями процесу управління, закономірностями соціальної взаємодії в організації, та особливостями застосування методів психологічного дослідження в роботі з персоналом.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія управління» є

- ознайомлення з теоретичними підходами, експериментальними та прикладними дослідженнями в галузі психології управління;
- оволодіння методами психодіагностики в роботі з персоналом організації;
- засвоєння основних психологічних закономірностей управлінської діяльності, лідерства та керівництва;
- опанування методами саморегуляції та технологіями формування організаційної культури;
- оволодіння навичками постановки і вирішення дослідницьких завдань в галузі психології управління
- оволодіння студентами знаннями, які відображають зміст і структуру управління;
- усвідомлення ролі та значущості психологічних компонентів;
- набуття умінь і навичок ефективного вирішення психолого-управлінських проблем;
- розвиток потреби до самостійного вивчення психологічної літератури.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Після вивчення – [Теорія і практика публічного управління; Публічна служба та професійна етика; Статистика; Управління брендом роботодавця]передує вивченню – [Муніципальна економіка і муніципальне адміністрування; Кадрове адміністрування;]

Вимоги до знань і умінь

Після вивчення навчальної дисципліни студент має

знати:

- мету вивчення, зміст дисципліни; основні поняття психології управління як спеціальної галузі психологічної науки;
- сучасні підходи, що використовуються у цій системі знань;
- психологічний контекст управлінських відносин та психологічні закономірності управлінського процесу;
- соціально-психологічні механізми та методи управлінського впливу;
- особливості як суб'єкта управління; психологічні аспекти, інструментарій управління трудовим колективом;
- особливості ділового спілкування; методи проведення соціально-психологічних досліджень в управлінні соціально-економічними системами.

вміти:

- застосовувати психологічні знання в управлінській діяльності;
- визначати закономірності управління; застосовувати методи саморозвитку особистості керівника;
- використовувати методи дослідження соціально-психологічних тенденцій в організації;
- застосовувати методи аналізу соціально-психологічних передумов результативності управлінського процесу;
- застосовувати соціально-психологічні методи управління, а також методи та прийоми психогієни в управлінні

Опанування навчальною дисципліною повинно забезпечувати необхідний рівень сформованості вмінь:

Назва рівня сформованості вмінь	Зміст критерію рівня сформованості вмінь
1. Репродуктивний	Вміння відтворювати знання, передбачені даною навчальною програмою
2. Алгоритмічний	Вміння використовувати знання у практичній діяльності під час розв'язування типових ситуацій
3. Творчий	Здійснювати евристичний пошук і використовувати набуті знання для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій

Навчальна програма складена на 4 **кредити**.

Форми контролю – проміжний модульний контроль, залік.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
Тема 1.	Теоретичні основи психології управління
Тема 2.	Психологічний зміст теорій управління.
Тема 3.	Психологічні закономірності управління.
Тема 4.	Психологія управлінської діяльності: лідерство і керівництво в організації
Тема 5.	Ефективність різних стилів керівництва управлінського персоналу
Тема 5.	Психологічні основи прийняття керівниками управлінських рішень
Тема 7.	Попередження та розв'язання управлінських конфліктів в організаціях
Тема 8.	Організаційна поведінка.
Тема 9.	Психологія ділового спілкування в системі управління персоналом

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні основи психології управління

Психологічні особливості управлінської діяльності. Управління як соціальний феномен. Поняття управління. Об'єкт та суб'єкт управління. Соціально-психологічні феномени в системі управлінських відносин: власне управління, тобто цілеспрямована дія на певний об'єкт, та підпорядкування. Поняття системи управління.

Предмет, об'єкт і завдання психології управління. Джерела виникнення психології управління. Структура, функції та основні категорії психології управління. Організаційна психологія як сполучна ланка між фундаментальним знанням і фактичною управлінською діяльністю. Методологія і методи психології управління. Місце психології управління серед інших психологічних дисциплін.

Тема 2. Психологічний зміст теорій управління.

Історія становлення. Джерела виникнення психології управління. Науково-методологічні підходи у галузі управління.

Школа наукової організації праці (Ф.-В. Тейлор, Ф. Гілбрет, Л. Гілбрет, Г. Гантт). Адміністративна школа (А. Файоль, британський консультант Л. Урвік, американські дослідники Г. Емерсон та Л. Г'юлік).

Школа людських стосунків (Є. Мейо, М. Фоллет). Хоторнські експерименти.

Школа людських ресурсів (А. Маслоу, Д. Мак-Клеланда, Д. Мак-Грегора, Ф.Герцберга, К.Адельфера).

Школа «кількісних методів в управлінні» (1950-ті роки). Сучасні тенденції наукових досліджень в галузі психології управління.

Тема 3. Психологічні закономірності управління.

Психологічні особливості управлінської діяльності. Управління як соціальний феномен. Поняття управління. Об'єкт та суб'єкт управління. Соціально-психологічні феномени в системі управлінських відносин: власне управління, тобто цілеспрямована дія на певний об'єкт, та підпорядкування. Поняття системи управління. Психологічний контекст діяльності керівника, її складові.

Зміст, ознаки, форми, функції та принципи управлінського процесу. Прості та складні системи управління. Управлінські відносини, як категорія психологічної науки. Психологічний контекст діяльності керівника, її складові.

Управлінська діяльність як *процес реалізації управлінських функцій*. Поняття «функція» в управлінні. Основні функції управлінської діяльності. Труднощі створення цілісної системи управлінських функцій.

Принципи та психологічні закономірності управлінських відносин. Сутність і характеристика фундаментальних законів психології управління: закон невизначеності відгуку, закон неадекватності відображення людини людиною, закон неадекватності самооцінки, закон розщеплення змісту управлінської інформації, закон самозбереження, закон компенсації. Передумови, прояви та наслідки психологічних закономірностей управлінської діяльності в організаційному та психологічному аспектах. Характеристика законів Паркінсона, принципів Пітера та законів Мерфі.

Тема 4. Психологія управлінської діяльності: лідерство і керівництво в організації

Управління, влада та вплив. Види влади: винагороджуючи, примушуючи, легітимна, експертна, референтна, інформаційна. Джерела влади. Ефективність управління. Основні функції управлінської діяльності: планування, організація, мотивація, контроль, комунікація, прийняття управлінських рішень.

Лідерство і керівництво в організації. Чинники ефективності керівництва: 1) особливості лідера; 2) особливості (працівників) підлеглих; 3) особливості ситуації.

Керівник як суб'єкт управління. Ключові компетенції керівника. Управлінські ролі керівника.

Кар'єра керівника. Широкий і вузький сенс кар'єри. Кар'єра як професійне просування, зростання. Кар'єра як посадове просування, досягнення певного соціального статусу.

Стосунки в системі «керівник — підлеглий». Функціональні особливості керівника та підлеглого. Управлінська взаємодія. Соціально-психологічний клімат та згуртованість трудового колективу

Тема 5. Ефективність різних стилів керівництва управлінського персоналу

Поняття про стиль керівництва і його структуру. Вимірювання стилю керівництва за допомогою різних діагностичних методів. Дослідження об'єктивних факторів, які впливають на вибір стилю керівництва. Сутність індивідуального стилю керівництва та приклади його прояву.

Основні тенденції сучасного стану теорії управління.

Теорія стилів управління, її загальна характеристика. Порівняльна характеристика стилів управління за К. Левінім. Авторитарний (директивний) стиль та його психологічна характеристика. Демократичний (колегіальний) стиль та його психологічна характеристика. Ліберальний (анархічний) стиль та його психологічна характеристика.

Переваги і недоліки концепції К. Левіна. «Управлінська решітка» Р. Блейка та Д. Мутона, її загальна характеристика, взаємозв'язок з концепцією К. Левіна. Теорія «раціонального управління». Типи управління за Т. Коно. «Вірогідна модель управлінської ефективності» Ф. Фідлера та її психологічна сутність. Теорія «ситуаційного лідерства» П. Херсі та К. Блан її основні положення.

Особливості враховування позитивних та негативних сторін індивідуального стилю керівництва в процесі управління організацією (використовуйте при цьому конкретні приклади). Взаємодія людини та організації. Проблема співвідношення взаємних очікувань і домагань: кваліфікаційні і особистісні характеристики; місце (статус) в організації; характер і результати роботи; перспективи зростання. Адаптація індивіда в організації. Рівні адаптації - психофізіологічний, психологічний, соціально-психологічний - і чинники, що її зумовлюють.

Тема 6. Психологічні основи прийняття керівниками управлінських рішень

Місце людського фактора у процесі прийняття рішень. Особистісні фактори: прийняття управлінських рішень: психічні процеси, психічні стани й психічні властивості. Психічні процеси: пізнавальні, вольові, емоційні, мотиваційні. Психічні властивості: загальні й індивідуальні.

Процес прийняття рішень, як процес поєднання розрахунку, інтуїції, почуттів на певний момент часу.

Специфічний вплив темпераменту на якість управлінських рішень. Типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, флегматичний, меланхолійний.

Особливості стилів прийняття управлінських рішень. Класифікації стилів прийняття рішень. Підходи до виділення стилів прийняття рішень: 1. Класифікація Д. Макгрегора. 2. Класифікація Р. Лайкерта. 3. Класифікація Р. Таненбаума та У. Шмідта.

Поняття про прийняття управлінського рішення. Фактори, що впливають на прийняття керівниками управлінських рішень. Ліквідація проблеми, як імпульс до прийняття управлінського рішення. Основні причини виникнення проблем. Основні вимоги до управлінських рішень

Методи прийняття управлінських рішень

Тема 7. Психологія управління конфліктами

Поняття конфлікту в психології управління. Сутність психологічних механізмів конфліктів. Підходи до класифікації конфліктів в управлінні. Основні джерела виникнення конфліктів в управлінні. Причини виникнення конфліктів, пов'язаних із психологічними особливостями учасників управлінського процесу. Форми перебігу конфлікту в організації. Форми поведінки учасників управлінського процесу в ситуації конфлікту. Типи поведінки людини в конфлікті. Принципи та методи подолання конфліктів в управлінні. Роль керівника у вирішенні конфліктів

Тема 8. Організаційна поведінка.

Поняття поведінки та її види. Трудова поведінка. Ставлення до праці як характеристика трудової поведінки. Суб'єктивна й об'єктивна оцінка відношення людини до праці. Психофізіологічні регулятори трудової поведінки. Соціально-психологічний тип організації та його вплив на формування окремих поведінкових характеристик. Фази

організаційного онтогенезу та їх зв'язок з окремими типами поведінки.

Характеристика позитивних та негативних поведінкових компонент. Продуктивна ділова взаємодія як оцінка домінування раціональних поведінкових компонент. Суть та наслідки деструктивного протистояння. Поняття характерологічної, деструктивної, девіантної, делінквентної поведінки. Сутність та наслідки психологічного саботажу. Упередження та подолання саботажних тенденцій в організації.

Тема 9. Психологія ділового спілкування в системі управління персоналом

Загальні особливості процесу ділового спілкування. Основні фази процесу ділового спілкування та їх характеристика. Ділове спілкування як засіб управлінського впливу. Структура ділової бесіди й психологічні особливості кожного її компонента. Специфіка телефонної бесіди. Психологічні рекомендації з розвитку в керівника вміння слухати співрозмовника. Психологія ділових переговорів, нарад, виступів.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Аминов И.И. Психология делового общения // И.И. Аминов. - М.: Омега Л.2006. -304с.
2. Бурега В.В. Управленческая деятельность: теория и практика професиографического исследования. – Донецк: НЭП НАН Украины, 2000. –96 с.
3. Вересов Н.Н. Психология управления: Учебное пособие. - М.: Моск. Психол. -соц.ин-т; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2001.-224с.
4. Гертер Гитте. Работа в команде: практические рекомендации для успеха в группе / Г. Гертер, К. Оттл; пер. с нем. – Харьков: Гуманитарный Центр, 2006. - 192 с.
5. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: Навч. Посібник. - К.: Либідь. - 2004.
6. Кулініч І.О. Психологія управління: Навч. Посіб. – К.: Знання, Кирхлер, Родлер К. Мотивация в организациях // Психология труда и организационная психология; т.1-2-е изд. Испр./ Пер. с нем. – К.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2008.-168с.
8. Купер Кэрри Л. Организационный стресс [текст]: теории, исследования и практическое применение / К.Л. Купер, Ф. Дж. Дэйв; пер. сангл. П.К. Власова. -Харьков: Гуманитарный центр, 2007.
9. Нельке Матиас. Учимся принимать решения. Быстро, точно, правильно (текст) / М. Нельке; [пер. с нем. Д.В. Ковалевой]. - 2-е изд., стер. -М.:Омега-Л., 2007. – 125 с.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління. - К.: Академвидав, 2003. - 568с.
11. Ходаківський Є.І. Психологія управління [текст]: навч. посібник для студ.: рек. М-вом освіти і науки України / Є.І. Ходаківський, Ю.В.Богоявленська, Т.П. Грабар.-К.: ЦІЛ, 2008.-608с.
- 12.Баклицький І. О. Психологія праці: підручник / І. О. Баклицький. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 655 с.
13. Геберт Д., Розенштиль Л. фон. Организационная психология. Человек и организация. – Харьков: Издательство «Гуманитарный Центр», 2006. – 624 с.
14. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология. Учебник для вузов – СПб.: Питер, 2001.
15. Занковский А. Н. Организационная психология: Учебное пособие для вузов по специальности «Организационная психология». — 2-е изд. — М.: Флинта: МПСИ, 2002. — 648 с.
16. Кулініч І. О. Психологія управління: навч. посіб. / І. О. Кулініч — К.: Знання, 2008. — 292 с.

17. Кабаченко Т.С. Психология управления: Учебное пособие. — М.: Педагогическое общество России, 2000. — 384 с.
- 18.. Лозниця В. С. Психологія менеджменту – К., 2000.
19. Мучински П. Психология, профессия, карьера. – 7-е изд. – СПб.: Питер, 2004.
20. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с.
21. Орбан-Лембрик Л. Б. Соціальна психологія: навчальний посібник / Л. Б. Орбан-Лембрик — К.: Академвидав, 2005. — 448 с.
22. Почебут Л. Г., Чикер В.А. Организационная социальная психология: Учебное пособие. СПб.: Речь, 2002. – 298 с.
23. Урбанович А. А. Психология управления: Учебное пособие.— Мн.: Харвест, 2003. — 640 с.
24. Ходаківський Є. І. Психологія управління. 5-те вид. перероб. та доп. Х- [текст] Підручник. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар.— К.: Центр учбової літератури, 2016
- .25. Жаворонкова Г.В., Скібіцький О.М., Сівашенко Т.В. Управління конфліктами: Навч. посіб. / Г.В. Жаворонкова, О.М. Скібіцький, Т.В. Сівашенко Т.В. - К.: Каравела, 2018.
26. Гура О.І. Психологія управління соціальною організацією: навчальний посібник / О.І. Гура, Т.Є. Гура -2-ге доп. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015 – 212с.
27. Брич В. Я. Психологія управління: навчальний посібник / В. Я. Брич, М. М. Корман. – Київ : Кондор, 2013. – 384 с.
28. Корольчук М. С. Психологія : схеми, опорні конспекти, методики. /М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, В. М. Марченко. – Київ : НІКА, 2015. – 324 с.
- 29.. Розенштилль Л. Организационная психология. Учебник. / Л. Розенштилль, В. Мольт, Б. Рюттингер / Пер. с нем. – Харьков : Изд-во Гуманитарный центр, 2014. – 464 с.

Internet сайти

1. <http://www.customs.gov.ua>
2. <http://www.liga.net>